

INFORMAČNÝ LIST PREDMETU

Kód: YPEM303		Názov: Jazyková a literárna gramotnosť	
Zabezpečuje: Katedra školskej pedagogiky			
Druh vzdelávacej činnosti: Prednáška, Seminár		Počet kreditov: 5	Odporúčaný semester: ZS
Rozsah vzdelávacej činnosti (v hodinách): Týždenný: 2/1 Za obdobie štúdia: ZS 46,23			Stupeň štúdia: 2.
Metóda vzdelávacej činnosti: Kombinovaná			
Odporúčaný semester	Študijný program		
1.rok ZS	Učiteľstvo pre primárne vzdelávanie (DUPV_E2) učiteľstvo pre primárne vzdelávanie (YUpPV-D2) učiteľstvo pre primárne vzdelávanie (YUpPV-E2)		
Podmieňujúce predmety:			
Podmienky na absolvovanie predmetu:			
Spôsob hodnotenia a skončenia štúdia predmetu: Ukončenie skúškou			
Priebežné hodnotenie: Získa študent za aktívnu účasť na seminároch, vypracovanie seminárnej práce (dokladovanej zoznamom preštudovanej literatúry) a jej prezentácie v priebehu semestra podľa zadania a časového harmonogramu, s využitím poznatkov z prednášok, diskusií a vlastného štúdia odporúčanej a ďalšej relevantnej literatúry na základe vlastného výberu (v rozsahu 0-50 bodov).			
Záverečné hodnotenie: Získa študent na základe súčtu priebežného hodnotenia a výsledku písomnej záverečnej skúšky, zameranej na previerku nadobudnutých vedomostí (v rozsahu 0-50 bodov). Podmienkou pripustenia k písomnej skúške je získanie minimálne 50 % bodov v rámci priebežného hodnotenia.			
Ukončené: Úspešné ukončenie predmetu a získanie kreditov vyžaduje získanie minimálne 50 % z maximálneho bodového ohodnotenia v súčte oboch zložiek hodnotenia.			
Výsledky vzdelávania: Štúdiom teoretických východísk a odborovo-didaktických aspektov vývinu a utvárania funkčnej čitateľskej gramotnosti získajú študenti relevantné poznatky potrebné pre cieľavedomé budovanie jej základov na úrovni primárneho vzdelávania v dlhodobejšou víziou, v perspektíve ďalšieho školského a celoživotného vzdelávania. Absolventi budú pripravení aplikovať získané vedomosti v praktických vzdelávacích činnostiach, zohľadňovať individuálne potreby a možnosti žiakov, využívať rozličné textové žánre a zdroje, v kontexte a integrácii s obsahmi celého spektra vzdelávacích oblastí. Dôležitou súčasťou výsledkov štúdia je reflexia problematiky gramotnosti v kontexte súčasnej informačnej spoločnosti a kultúry. Absolventi získajú obraz o aktuálnych výzvach, problematických stránkach rizikách spojených s meniacim sa informačným prostredím. Výsledkom štúdia je reflexia špecifického významu a úlohy učiteľa primárneho vzdelávania v rozvíjaní funkčnej čitateľskej gramotnosti žiakov.			
Stručná osnova predmetu: Stručná osnova predmetu:			
1. Pojmové a problémové vymedzenie gramotnosti v kontexte spoločenských zmien, školských evaluácií a reforiem; pojmový analýza.			
2. Problematické aspekty tradičného vyučovania čítania a písania v Slovenskom vzdelávacom prostredí (v kontinuite s predškolským vývinom a vzdelávaním, z hľadiska individuálnych rozdielov a špecifických potrieb žiakov; zamerania na nižšie bazálne úrovne procesov čítania a písania, na úkor vyšších kognitívnych procesov a ďalších aktuálne diskutabilných postojov tradičnej didaktiky).			
3. Teoretické východiská súčasných prístupov k rozvíjaniu čitateľskej gramotnosti – paradigmatické obraty v teórii a výskume gramotnosti (kognitívny, sociokultúrny, digitálny) a ich prínosy.			
4. Čítanie v kontexte funkčnej čitateľskej gramotnosti: psychologická analýza procesu čítania – z pohľadu vybraných teoretických modelov, ich didaktických realizácií a dôsledkov;			
5. Písanie v kontexte funkčnej čitateľskej gramotnosti: formálne a obsahové kritériá písania, písanie ako vlastná produkcia a expresia, písanie ako metóda a stratégia čítania kritická reflexia aktuálnych tendencií a snáh o reformu písaného písma;			
6. Porozumenie textu – v teórii a praxi vyučovania čítania (kognitívno-psychologické prístupy, porozumenie ako viacúrovňová reprezentáciu významu, porozumenie ako aktívna kognitívna a sociálna konštrukcia významu, na príkladoch edukačných prístupov, metód a programov).			
7. Metaporozumenie – kognitívna nadstavba vyučovania čítania v primárnom vzdelávaní: Metakognitívne procesy a stratégie, reflexia a regulácia čítania, riadené a sebaregulované učenie, programy rozvíjania metakognitívnych procesov a stratégií učenia;			
8. Informačná gramotnosť – špecifiká gramotnosti v prostredí IKT, „staré“ v. „nové“ podoby gramotnosti, čítanie v tradičnom printovom a on-line formáte (špecifiká, prínosy a riziká);			
9. Profesionalizácia práce s informáciami v súčasnej informačnej spoločnosti, význam budovania školských knižníc ako moderných knižnično-informačných centier;			
10. Aktuálne trendy, pripravované a prebiehajúce kurikulárne revízie vzdelávacej oblasti „Jazyk a komunikácia“ na úrovni primárneho a nižšieho sekundárneho vzdelávania. Pálčivé problémy jazykového vzdelávania rizikových skupín (deti zo sociálno-ekonomicky znevýhodňujúceho prostredia, jazykových a kultúrnych minorít, deti so špecifickými vzdelávacími potrebami a i.); aktuálne projekty vládnych (ŠPU, MPC) i mimovládnych organizácií.			
Odporúčaná literatúra: Základná literatúra:			
- Zápotočná, O. Čitateľská gramotnosť a jej rozvoj v primárnom vzdelávaní: Teoretické východiská a didaktické realizácie. Bratislava : VEDA, 2012. http://pdf.truni.sk/e-ucebnice/rjgz			
- Zápotočná, O. Metakognitívne procesy v čítaní, učení a vzdelávaní. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2013.			

Odporúčaná literatúra:

- O. Zápotočná: Teoretické modely porozumenia textu a ich interpretácie v školskom vzdelávaní. Orbis Scholae, 2015, 9 (3), s. 13-26.
- P. Gavora: Ako rozvíjať porozumenie textu u žiaka. Nitra: Enigma, 2008 (kapitoly 3, 4 a 7).
- Zápotočná, O.: Kultúrna gramotnosť v sociálnopsychologických súvislostiach. Bratislava: Album, 2004.
- Štefeková, K., Culková, R.: Učíme sa čítať. Pracovný zošit a Metodické poznámky k elementárnemu čítaniu. Bratislava: Orbis Pictus Istropolitana, 2001 (prvé vydanie).
- Kapalková, S., Vencelová, L. Šlabikár. Bratislava: Slovenská asociácia logopédov, 2020.
- Miklovičová, J., Valovič, J. (Eds.). 2021. Čitateľská gramotnosť: Výsledky slovenských žiakov v štúdiu PISA 2018. Tematická správa. Bratislava: NÚCEM, 2021. Kapitola 3, s. 43-95. Dostupné na: https://www.nucem.sk/dl/4867/tematicka_sprava_citatejska_gramotnost_PISA_2018.pdf

Jazyk, ktorého znalosť je potrebná na absolvovanie predmetu: slovenský, anglický**Poznámky:****Hodnotenie predmetov:**

Celkový počet hodnotených študentov: 714

A	B	C	D	E	FX
27%	31%	25%	11%	4%	3%

Vyučujúci:

prof. PhDr. Oľga Zápotočná, CSc., prednášajúci, skúšajúci, cvičiaci, vedúci semináru

Dátum poslednej zmeny: 01.09.2026**Schválil:** doc. Ing. Viera Peterková, PhD.